

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

**MÀSTER UNIVERSITARI EN
PROFESSOR/A D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA**

INNOVACIÓ DOCENT I INICIACIÓ A LA INVESTIGACIÓ

**RUTA LITERÀRIA: LA GANDIA AMOROSA
D'AUSIÀS MARCH**

Tània Aragó Melià

Cristina Cosme Llópez

Carlos Martínez Mayor

València, 2014

ÍNDEX

1. Justificació.....	5
2. Organització.....	6
3. Marc metodològic	8
3.1. Objectius de cicle.....	8
3.2. Objectius i habilitats de curs	9
3.3. Objectius específics de la ruta	9
4. Marc teòric	10
4.1. La figura i l'obra d'Ausiàs March	10
4.2. L'amor en Ausiàs March	12
4.3. Informació general sobre els Borja	15
5. Activitats.....	17
5.1. Taula resum de les activitats	18
5.2. Activitats de preparació	22
5.3. Activitats de realització. Ruta literària.....	23
5.4. Activitats d'avaluació	28
6. Avaluació	28
6.1. Rúbrica.....	29
7. Conclusions	30
8. Bibliografia.....	33
Altres recursos	33
9. Annexos	34

1. Justificació

Amb aquest projecte proposem una seqüència didàctica el centre de la qual gira al voltant de diversos eixos vertebradors: l'educació literària, el coneixement dels clàssics i l'arrelament en el territori.

En primer lloc, concebem la literatura com un acte social emmarcat en un dens i complex circuit. En aquest sentit, considerem que les inèrcies dels mètodes actuals que conceben la literatura com un espai isolat on només conviuen el lector (és a dir, l'alumne, sovint desinteressat) i l'obra literària són poc estimulants. Així doncs, trencarem amb aquesta metodologia dominant mitjançant aquest treball, amb el qual tenim el repte d'establir unes pautes per a conduir i renovar l'ensenyament de la literatura cap a una activitat motivadora i gratificant amb el grup classe.

En segon lloc, creiem que és important la divulgació dels clàssics, en un context editorial on els joves (i els lectors adults també) ens trobem amb tants *best-sellers* i obres descafeïnades. Així doncs, tornar als *pares* de la nostra literatura sempre és una bona opció. Per aquesta raó, hem elegit la figura d'Ausiàs March com a motiu principal i conductor d'aquesta seqüència. D'una banda, hi ha la presència en el currículum d'Ausiàs March i, d'altra, la importància de la seua figura en la literatura catalana. Així doncs, dignificar aquest gran poeta medieval entre el jovent serà el nostre objectiu primordial. Ens centrarem en la vessant ausiasmarquina de la poesia amorosa (la seua força i les imatges poètiques tant potents d'alguns dels seus poemes) serà el pretext per a atraure els adolescents cap a la literatura medieval.

En tercer lloc, hem albirat que els joves ens trobem immersos en un entorn industrialitzat, amb una cultura globalitzada i, especialment, deslocalitzada. Per a treballar aquest aspecte, ens servirem del territori per a promoure un sentiment de pertinença entre els alumnes, basat en la Història de la Literatura. En aquest sentit, ja s'han realitzat diverses rutes sobre Ausiàs March. Aquesta proposta, però, està centrada en la vessant romàntica de la seua poesia per a alumnes de 3r d'Educació Secundària Obligatòria (ESO). Amb aquest treball (els textos i les activitats), doncs, establim els diferents escenaris importants en la vida de l'autor a Gandia - i també les seues empremtes segles després - que ens serviran de motiu per a ocupar-nos també de la seua poesia.

2. Organització

En aquest apartat oferirem tota la informació necessària que hem preparat per a la logística de l'organització d'aquest projecte. Dividirem els apartats segons aquestes preguntes: *Què? Qui? Quan? On? I Com?* Atés que el *Per què?* ja l'hem comentat en l'apartat de justificació d'aquest treball.

Què?

Per a unir els tres pilars que hem comentat anteriorment en un projecte cohesionat ens hem fet servir del model de *Geografies Literàries*, de manera que l'engròs de la proposta girarà entorn a una ruta literària que es portarà a terme a la localitat de Gandia (situada a la comarca de la Safor) i que està dissenyada per a aprofundir en la poesia amorosa d'Ausiàs March. A més, hem preparat una sèrie d'activitats prèvies a la ruta i d'avaluació (posteriors a la ruta) que garantisquen que l'aprenentatge assolit pels alumnes siga significatiu, mitjançant un quadern que els alumnes hauran de completar i que lliuraran al professor. Explicarem més detalladament el desenvolupament de les activitats i de la ruta literària en l'apartat 4. *ACTIVITATS*.

Qui?

Aquesta seqüència didàctica va dirigida a alumnes de Tercer Curs d'ESO de l'IES *Veles e Vents* de Torrent, municipi situat a la comarca de l'Horta, en l'àrea metropolitana de València. Aquest centre es caracteritza per oferir tant el Programa d'Ensenyament en Valencià (PEV) com el Programa d'Immersion Lingüística (PIL). A grans trets, podem afirmar que el grup PEV té com a llengua primera el valencià, mentre que el grup PIL té com a L1 el castellà.

El centre no compta amb una gran presència d'alumnat nouvingut; només és significatiu que hi acudeixen alumnes de Montserrat, localitat veïna i de predomini lingüístic valencià. De manera que aquesta seqüència es pot realitzar amb ambdós grups sense cap adaptació rellevant. Hem preferit aquest centre per a aquesta seqüència perquè porta per nom un dels versos més representatius d'Ausiàs March: *Veles e vents*. El centre és relativament de construcció nova, i els alumnes elegiren el nom de l'institut en commemoració del poeta. Per a tornar a despertar l'interés i coneixement d'un dels clàssics de la nostra literatura, i per tot el que hem exposat anteriorment, hem considerat

que els alumnes d'aquest centre seran el públic model per a aquesta seqüència. Això no obstant, també podrà ser realitzada per altres centres de Torrent i de localitats properes.

Quan?

La data que hem elegit per a la realització d'aquesta ruta literària l'hem establert al dia 23 d'abril. Les raons són diverses: ens servirà per a celebrar el Dia Internacional del Llibre i, coincidint amb la festivitat de Sant Jordi, també per a reivindicar la tradició entre els amants de regalar roses i llibres. De manera que la data, igual com aquesta ruta i els poemes elegits d'Ausiàs March que més endavant explicarem, ens serviran per a unir literatura i amor. Tanmateix, aquesta ruta podrà ser realitzada en qualsevol altra data, perquè la nostra és només una proposta.

On?

Gandia serà el destí d'aquest viatge. Ens hem centrat només en aquesta localitat per dos motius: Gandia i Beniarjó són dos llocs importants en la vida d'Ausiàs March, però la ruta literària que inclou ambdós municipis ja ha estat recollida en anteriors treballs. A més, també hem descartat la València d'Ausiàs March perquè concretament els alumnes d'aquest centre ja realitzen una ruta literària per la València medieval a Primer Curs de Batxillerat. Per aquestes raons, ens hem centrat només a visitar Gandia perquè considerem que ens ofereix un espai idoni per als nostres objectius: Gandia pot semblar a primera vista una ciutat igualment construïda (i edificada) com Torrent, però la ruta pretén descobrir les gran quantitat d'empremtes amagades que hi ha a la Gandia d'Ausiàs March.

Com?

Per a la realització d'aquesta seqüència didàctica, hem preparat uns materials que hem inclòs al final d'aquest treball, en l'apartat *ANNEXOS*. Aquest material compta amb:

- Dossier per als alumnes amb les activitats i els textos seleccionats tant per a l'activitat de realització com per a la ruta literària i que els alumnes hauran de portar el dia de l'eixida. A més, servirà al docent com a producte final per a l'avaluació del projecte. Ens referirem a aquest dossier com a "Quadern de Bitàcola".
- Horari;

- Autorització per a l'eixida;
- Pressupost desglossat de l'activitat.

3. Marc metodològic

Amb aquesta proposta pretenem acostar als alumnes la figura d'Ausiàs March d'una manera dinàmica i propera. Per a això, hem elaborat un recorregut amb diferents punts en què els alumnes hauran de completar unes activitats concretes especificades en el Quadern de Bitàcola. Les activitats són de molt diferent caire i inclouen des de tasques més tradicionals (com completar buits en un poema per fer-lo rimar) fins a altres més transversals que abracen elements de les assignatures de Plàstica o Història.

Algunes d'aquestes activitats es poden completar *in situ* durant la ruta, mentre que altres requereixen una elaboració posterior. En aquest cas, els estudiants hauran de recollir diversos elements per a posteriorment finalitzar les activitats a casa. En aquest sentit, cal destacar que molts dels exercicis requereixen material gràfic per a ser dutes a terme, raó per la qual es recomanarà als alumnes que porten càmera de fotos o telèfon mòbil. Una setmana després de la ruta, els estudiants lliuraran al professor els Quaderns de Bitàcola perquè siguin avaluats.

Tot seguit, adjuntem els objectius de cicle i de curs marcats pel currículum que hem establert, així com els objectius específics d'aquesta ruta literària.

3.1. Objectius de cicle

Els objectius de cicle que volem assolir amb aquesta ruta literària són els següents:

- Comprendre textos literaris utilitzant els coneixements sobre les convencions de cada gènere, els temes i motius de la tradició literària i els recursos estilístics. Apreciar-ne les possibilitats comunicatives per a la millora de la producció personal.
- Aproximar-se al coneixement de mostres rellevants del patrimoni literari i valorar-lo com una manera de simbolitzar l'experiència individual i col·lectiva en diferents contextos historicoculturals.

- Conèixer i distingir les principals èpoques artístiques i literàries, els seus trets característics, les obres, i les autores i els autors més representatius de cada època.
- Conèixer les obres i els fragments representatius de les literatures de les llengües oficials de la Comunitat Valenciana.
- Interpretar i utilitzar la lectura i l'escriptura com a fonts de plaer, d'enriquiment personal i de coneixement del món, i consolidar hàbits lectors per mitjà de textos adequats a l'edat.

3.2. Objectius i habilitats de curs

Pel que fa al curs, amb aquesta ruta volem aconseguir aquests objectius marcats pel currículum:

1. Lectura d'obres o fragments adequats a l'edat i relacionats amb els períodes estudiats.
2. Composició de textos d'intenció literària i elaboració de treballs senzills sobre lectures.
3. Coneixement de les característiques generals dels grans períodes de la història de la literatura des de l'Edat Mitjana fins al segle XVIII i aproximació a alguns autors i obres rellevants.
4. Lectura comentada i recitació de poemes, comparació del tractament de certs temes recurrents en distints períodes literaris; valoració de la funció dels elements simbòlics i dels recursos retòrics i mètrics en el poema.

3.3. Objectius específics de la ruta

Finalment, la relació dels objectius específics de la ruta és la següent:

1. Acostar-se a la figura, obra i rellevància d'Ausiàs March a través d'una eixida escolar guiada a Gandia.
2. Completar un qüestionari no avaluable a partir d'un documental per a veure què saben els alumnes sobre Ausiàs March.

3. Realitzar les activitats del Quadern de Bitàcola, que giren entorn de l'autor citat i el seu context històric i cultural. En total hi ha huit exercicis de diferent tipus, que inclouen tasques més tradicionals (com lectura i manipulació de poemes) a altres més dinàmiques i artístiques.

4. Completar una autoavaluació sobre què sabia abans i que se sap d'Ausiàs March, abans i després de fer la ruta.

4. Marc teòric

4.1. La figura i l'obra d'Ausiàs March

Ausiàs March (Gandia, finals del segle XIV- València, 1459), membre de la petita noblesa valenciana, és considerat un dels poetes medievals en llengua catalana més importants. Era fill de Pere March i Elionor Ripoll, casats a València el 2 de setembre de 1379. D'aquesta unió naixeria posteriorment una filla, Peirona (morta el 1472), que era sorda profunda; a més, d'un matrimoni anterior Pere March tenia altres tres fills i néts. Per a Pere March, que tenia quasi 60 anys, aquest fill tardà es degué convertir en el seu preferit, ja que poc abans de morir instituí Ausiàs com a hereu universal dels seus béns, quan només tenia tretze anys, de manera que esdevingué el cap de la branca valenciana de la família.

Ausiàs seguí la tradició familiar, rebé educació per formar-se com a cavaller, unida a una sòlida formació cultural. En aquesta darrera, la intervenció de son pare fou cabdal; Pere March era vassall distingit del duc de Gandia, Alfons d'Aragó, i el seu fill, com a aspirant a cavaller, tenia un lloc reservat entre patges i escuders de la cort ducal. Per altra banda, Pere March era un poeta destacat i tenia una bona biblioteca; també influïrien en el jove Ausiàs els centres culturals de Sant Jeroni de Cotalba i la cort ducal de Gandia.

Després de la mort del pare el 7 de juny de 1413, Ausiàs, amb tretze anys, quedà sota la tutela de sa mare Elionor. A poc a poc assumiria les responsabilitats i honors del seu llinatge. Un exemple d'això és la carta de la Cancelleria, on el rei el convocava com a membre de la noblesa a les corts que se celebrarien el 1415 a la Seu de València. En

aquestes corts es jurà com a successor l'infant Alfons, al servei del qual es va situar aviat Ausiàs.

Escriu 128 poemes que suposen un gran pas en l'evolució de la poesia trobadoresca cap a nous horitzons, que acosten la poesia del segle XV als paràmetres formals i estètics del Renaixement. Joan Fuster escriu de la seua vida que és "si fa no fa, una vida com la de qualsevol altre cavaller de l'època que, tan esquematitzada i vista a distància, resulta notòriament mediocre. Hi ha, però, els seus poemes". Es conserven tretze manuscrits dels segles XV i XVI, i al llarg del temps han vist la llum nombroses edicions de la seua poesia, però les impressions actuals es basen en l'anomenada edició canònica, publicada per Amadeu Pagès a París el 1912.

Per tant, Ausiàs March és un home de lletres molt reconegut dintre de la literatura valenciana medieval. Sense fer cap objecció a la seua qualitat literària, aquest criteri es recolza en els punts següents:

- Fou un poeta molt llegit, per la influència que deixà en poetes castellans com Garcilaso de la Vega, Diego Hurtado de Mendoza, etcètera. A més, tota la poesia en català del segle XVI és un intent d'imitació de la seua obra.
- La quantitat dels manuscrits que ens han arribat, així com les nombroses traduccions que s'han fet de les seues obres.
- La seua obra es distancia de tota l'anterior, i esdevé una poesia molt personal i sincera.

L'obra d'Ausiàs March es considera moderna perquè:

- Se separa de la poètica trobadoresca més pel que fa a la temàtica que no a la forma, ja que manté el vers decasíl·lab amb la forma 4+6, així com conserva l'ús del *senyal*, encara que en fa servir cinc, cosa insòlita en la poesia trobadoresca, que sols n'emprava un.
- Nou tractament de la dona, diferent de la idealització amb què fou tractada pels trobadors i a la sublimació espiritual de la dona dels poetes italians Dante i Petrarca. En la poesia d'Ausiàs March, la dona és un ésser humà amb totes les seues qualitats i els seus defectes o vicis. Les descripcions psicològiques substitueixen les exageracions de la bellesa.

- L'obra d'Ausiàs March és una constant reflexió de tots els aspectes sobre la condició humana, ja que part de la seua obra gira entorn de la seua vida personal i, a més, ho fa amb molta profunditat.
- Pren la mort de la seua esposa Joana Escorna com a tema d'algunes de les seues cançons, una prova més de la seua sinceritat.
- La seua poesia es converteix en un joc complex i canviant, però hi conserva una unitat: és escrita des d'un jo concret i des de les pròpies experiències i circumstàncies reals d'aquest jo.

Finalment, i com comentarem en el següent apartat, l'amor és un dels temes més importants a l'obra d'Ausiàs March, poeta i cavaller valencià destacat per ser el primer autor a escriure poesia culta en català sense provençalismes. Tant la seua vida com les influències que va rebre expliquen per què és l'amor el tema cabdal dels seus versos. La seua influència en altres poetes catalans va ser enorme; per això es considera una de les figures claus del Segle d'Or valencià.

4.2. L'amor en Ausiàs March

Ausiàs March es presenta com el mestre de l'amor (cant XLVI) ja que aquest tema és molt utilitzat a la seua poesia i gairebé sempre és atribuït a una dona mitjançant un senyal. Es considera únic perquè ningú li és comparable en qüestions d'amor. També es considera un privilegiat, perquè l'amor personificat l'ha fet mereixedor de les seues revelacions per sobre de la resta dels mortals; per això es proclama "mestre d'amor".

Ausiàs March té com a concepte d'amor un problema, ja que diferencia entre amor honest o espiritual i amor sensual o carnal i es veu obligat a escollir entre un dels dos. L'autor afirma que desitja el primer tipus d'amor, tot i que a vegades es veu dominat pel segon. Al poema IV de la seua obra parla d'aquests dos tipus d'amors. Després complica la divisió amb l'afegitó de l'amor profitós.

Una lírica que serà la crònica d'una obsessió, d'una patologia, car Ausiàs s'ofusca a conèixer i desvetllar els seus secrets, les seues llums i les seues ombres on els mecanismes psicològics seran allò que farà majestuosa la seua escriptura. Unes connexions psicològiques insòlites en la literatura trobadoresca anterior provinents de la

filosofia aristotèlica del moment i dels principis religiosos de Sant Tomàs que li serviran per a explicar l'amor d'una forma absolutament metòdica. Però com veurem i analitzarem tot seguit, la lírica ausiasmarquiana no serà lineal quant a la introducció d'idees per part del jo líric ja que allò que farà excel·lent la seua escriptura serà aquest caràcter ciclotímic canviant propi d'aquell que analitza la seua personalitat i psique.

Però quins són els tres graus amorosos que Ausiàs defensa? Breument exposarem que les tres formes d'amor que ens proposa són totalment oposades i superposades ja que primer ens explica una forma d'amar elegant, la de les idees més virtuoses i plenament nobles totalment identificada amb els ideals cavallerescos propis de l'època i en definitiva de la seua condició. Així, les característiques més importants seran la virtut, la contenció i sobretot la puresa, on allò més important que ha de posseir la dama és aquesta intel·ligència que la fa superior perquè serà el reflex de l'autenticitat i la veritat. Per tant, en aquest primer grau o fase amorosa, Ausiàs March ens proposa un amor totalment angelical amb punts en contacte amb la literatura italiana stilnovística.

D'aquesta manera, en un primer moment March ens planteja tot un amor idíl·lic on allò més important serà la puresa i la intel·ligència de la dama. No obstant això - arribem al segon grau o segon graó d'aquest itinerari amorós- Ausiàs prompte s'adona que la concepció d'aquest amor virtuos és bastant impossible, entre altres coses, per la dualitat inherent dels éssers humans en cos i esperit i, per tant, no es podrà negar ni obviar el component carnal dintre la concepció amorosa. No obstant això, March planteja la possibilitat que l'ànima regesca el cos on els dos components eixiran enfortits. Es tracta, doncs, d'un amor familiar i totalment respectuós on March, seguint les idees aristotèliques, acceptarà aquesta dualitat:

Vehent lo cel ma natura disposta,
volch influir dos poders separables
a mi vinents ab manera diversa,
cascú prenent la part a ell codigna:
ffahent amant simplement la mi·arma
lo seu semblant, sentit de vici munda,
e l'altra part en mi no roman solta,

y en sol voler son decret l'arma posa.

(Bohigas 2005: 169-173) XLV, 17-24

Així, arribem al tercer moment amorós, que serà el més interessant des d'un punt de vista psicològic perquè, després d'intentar portar a la pràctica aquests dos tipus d'amor, Ausiàs March s'adona de la seua impossibilitat per dos factors fonamentals ja comentats: per la força del cos sobre l'ànima i per la poca constància de la dama dintre d'aquell amor. Així, se'ns presenta un amor totalment instintiu, animal i violent regnat per les passions inferiors i els instints absolutament materials, on la dama ara serà representada com un simple cos amb l'única funció i finalitat de distraure els apetits més baixos dels homes:

Reptar no cal de lurs vicis les dones,
car de aquells natura·n pren lo carrech;
qui no entén, e passió lo força,
de son bé y mal natura és maestra

(Bohigas 2005: 345-355) CIV, 185-188

Observem com aquestes tres formes d'amor que defensa el nostre poeta es corresponen d'una manera magistral amb la seua evolució psicològica més personal i dramàtica. Perquè veiem com Ausiàs comença per exposar les bases d'un amor cast, prova la seua impossibilitat i ens introdueix les bases d'un amor humà basat en la dualitat i, finalment, reconeix la potència del cos i, així, el seu fracàs. Per tant, els lectors som testimonis d'una autèntica cruïlla psicològica i ens hi vegem afectats, car patim i reflexionem en paral·lel amb la figura d'un jo líric absolutament turmentat.

És en aquest sentit com d'una forma totalment inconscient passem per totes les fases amoroses i vitals viscudes per Ausiàs March, perquè a l'inici de l'experiència amorosa tots busquem un amor ideal i perfecte; després un amor més familiar basat en els dogmes del matrimoni i, finalment, quan hi ha una decepció és quan ens trobem davant una gran crisi emocional per no veure complits els objectius abocant-nos així, a un amor més sensual on predominarà el component carnal. Per tant és la poètica

ausiasmarquiàna un reflex de l'evolució psicològica de l'ego, observat també amb el diferent ús dels senyals al llarg del seu itinerari absolutament complex des d'un punt de vista amorós i canviant des del prisma emotiu.

4.3. Informació general sobre els Borja

Els Borja foren una família noble valenciana radicada al poble aragonés de Borja i establerta a Xàtiva. Durant el segle XIII i a les ordres de Jaume I el Conqueridor va participar en la conquesta de València. Es poden distingir dues branques: la noble i la plebea, branca dels avantpassats dels papes Borja. És una de les més poderoses del Renaixement a la Corona d'Aragó i a Itàlia. Lligats a la noblesa i a la jerarquia eclesiàstica, van col·locar molts dels seus membres en els llocs de poder.

Inicialment assolí fama universal per dos papes : Alfons de Borja (Calixt III, 1456-1458) i el seu nebot Roderic de Borja (Alexandre VI, 1492-1503) i pels fills d'aquest últim. Posteriorment Sant Francesc de Borja, primer marquès de Llombai, lloctinent de Catalunya, duc de Gandia, esdevingué tercer general de la Companyia de Jesús (1565-1572).

El nepotisme practicat per ambdós papes (no diferent de l'existent en diferents esferes a l'època no era motiu aleshores d'escàndol), el ressentiment de la Cúria romana (*La Chiesa romana in mani dei catalani!* esdevingué un tòpic i cal llegir-lo dins del marc de la política de la Corona d'Aragó a Itàlia, especialment des d'Alfons el Magnànim) i la vida immoral d'Alexandre VI (no diferent de la que portaven altres personatges eclesiàstics) envoltà la família d'una llegenda negra només parcialment certa. El *Diarium* del seu mestre de cerimònies, Johannes Burckard (1445-1506) ha estat una de les principals fonts d'aquesta consideració de llegenda negra.

D'Alexandre VI descendeixen les tres línies principals de la família: la dels ducs de Gandia, dividida en cinc branques; la dels ducs de Valentinés, originada en Cèsar Borja o Borgia i la dels prínceps de Squillace. Altres membres de la família varen tenir un destacat paper polític al Principat de Catalunya: Sant Francesc de Borja i Pere Lluís Galceran de Borja i Castre-Pinós foren lloctinents del Principat entre 1439-1442 i 1540-1587.

Alfons de Borja (1455-1458) (Calixt III), de grans dots diplomàtiques, va ser elegit Papa a l'edat de 77 anys. Va ser el primer Papa catalanoparlant de la Història, quan feia poc que havia caigut Constantinoble en mans turques. Durant el seu pontificat va canonitzar a sant Vicent Ferrer i va cuidar de l'ascens social de la seua família.

Roderic de Borja (1492-1503) (Alexandre VI), nebot de Calixt III. Des de la mort del seu oncle i fins que va ser elegit Papa, van passar quatre pontificats durant els quals Roderic de Borja va ser ratificat en els càrrecs de vicecanceller i va arribar a Degà del col·legi cardenalici. Abans del seu pontificat, naixen els seus fills: Joan, César, Lucrècia i Jofré. La part més coneguda de la biografia d'aquest Papa es troba en la promoció que va fer dels seus fills.

Cèsar Borja (1475-1507) estava destinat a la carrera eclesiàstica i des de molt menut va acumular grans beneficis i dignitats. Va ser nomenat cardenal, però va renunciar i llavors va assumir la capitania general dels exèrcits pontificis. Es va casar amb Carlota d'Albret, germana del rei Joan de Navarra. Va caure en desgràcia quan va morir el seu pare i va acabar morint en una escaramussa a Viana el 1507.

Lucrècia Borja va ser, per al seu pare, objecte de la seua ambició política. Va contraure matrimoni diverses vegades segons canviava la política del seu pare, que es volia assegurar conquestes i prestigi. L'últim matrimoni es produí amb Alfons d'Este, qui més tard va ser Alfons II duc de Ferrara. Lucrècia es va convertir en duquessa; de la unió va nàixer un fill, Hèrcules, futur duc de Ferrara. En total, va tenir set fills i sembla que una complicació en l'últim part va ser la causa de la seua mort el 1519.

Francesc de Borja era nét d'Alexandre VI. Tenia predilecció per la vida religiosa; volia ser monjo, cosa que inicialment no va poder aconseguir. Va anar a la cort de Carles V com a baró de Llombai. Allà es va concertar el seu matrimoni amb Elionor de Castro amb la qual va tenir set fills. A la mort de la seua esposa va complir el seu desig de ser religiós i va ingressar a la Companyia de Jesús de la qual va ser General.

5. Activitats

Pel que fa a les activitats que formen part d'aquesta ruta literària, cal comentar que estan dividides en tres grups:

En primer lloc, tenim les activitats de presentació. En el nostre cas únicament hi ha una (AP1) i es tracta d'un exercici que es durà a terme a classe. En ell, projectarem a l'aula el documental *Ausiàs March; cor d'acer, de carn i de fusta*, produït per Canal 9, i els alumnes hauran de respondre un breu qüestionari a partir del que es comenta en l'audiovisual. És important assenyalar que no es tracta d'una activitat avaluable, ja que amb ella, el que volem és oferir unes dades breus sobre l'autor i introduir-lo al públic.

En segon lloc, hi ha les activitats de realització (AR1 a AR8). Les huit activitats que conformen el gruix del nostre treball s'han de realitzar d'una o altra forma durant la ruta que tindrà lloc a Gandia. Cada exercici es correspon amb un dels huit punts principals de l'itinerari. Les instruccions que cal seguir en cada moment estan escrites dins del Quadern de Bitàcola que cada alumne portarà. Una part d'elles es poden completar perfectament durant el trajecte, mentre que altres requereixen cert grau de treball posterior a casa per a acabar d'arredonar-les.

Finalment, pel que fa a l'avaluació, únicament hem considerat una activitat (AA1). Aquesta consisteix que els alumnes enllestisquen els seus Quaderns de Bitàcola, acaben les activitats que tinguen pendents i el decoren al seu gust. Igualment, hauran de completar un segon qüestionari en què expliquen què sabien d'Ausiàs March i què saben ara. Per a completar aquestes feines tindran una setmana de temps; al final d'aquesta, hauran de lliurar els quaderns al professor, que els avaluarà i posteriorment, retornarà als alumnes.

5.1. Taula resum de les activitats

Activitat	Organització	Recursos	Temps
Activitat de presentació. – Completar un test sobre Ausiàs March a partir del documental <i>Ausiàs March; cor d'acer, de carn i de fusta</i>.	Activitat individual. A classe.	- Recursos per a escriure. - Recursos tecnològics per a projectar el documental a classe.	1 hora
Activitat de realització 1. – Completar un poema d'Ausiàs March amb informació pròpia. (Punt de la ruta: estàtua d'Ausiàs March a Gandia).	Individual. Primera activitat del Quadern de Bitàcola. Es pot fer durant la ruta literària.	- Recursos per a escriure. - Quadern de Bitàcola.	Mitja hora.
AR2. – A partir de la història de com es va enamorar Ausiàs March d'una dona anomenada Teresa, realitza una xicoteta auca. Els alumnes poden posar-se en grup, repartir-se papers i fer-se fotos que representen diverses escenes. (Punt de la ruta: Església de Santa Maria).	Per grups. Segona activitat del Quadern de Bitàcola. Una part s'ha de fer durant la ruta literària, però l'exercici s'ha de completar a casa.	- Recursos per a escriure. - Quadern de Bitàcola. - Càmera de fotos.	Mitja hora.
AR3. – A partir de la visita guiada i	Individual.	- Recursos per a escriure.	Una hora de visita guiada +

dramatitzada a la Casa ducal dels Borja, completa un breu qüestionari sobre el context social i cultural de l'època. (Punt de la ruta: Casa ducal dels Borja).	Tercera activitat del Quadern de Bitàcola. Es pot fer durant la ruta literària.	- Quadern de Bitàcola.	mitja hora per a fer l'activitat.
AR4. – Lectura per grups i en veu alta de la poesia número XIX d'Ausiàs March i tria d'un vers per a anotar-lo en un full i pegar-lo a les columnes del riu. Els alumnes també poden fer-se fotos i adjuntar-les al quadern. (Punt de la ruta: Riu Serpis).	Per grups. Quarta activitat del Quadern de Bitàcola. Es pot fer durant la ruta literària.	- Recursos per a escriure. - Quadern de Bitàcola. - Càmera de fotos / Telèfon mòbil.	Mitja hora.
AR5. – Llegir alguns versos d'Ausiàs March. A continuació, els alumnes hauran de reflexionar sobre si la concepció de l'amor ha canviat des d'aleshores fins ara. Després, tots junts, farem un debat col·lectiu. (Punt de la ruta: Parc Ausiàs March).	Individual (reflexió) i per grups (debat). Cinquena activitat del Quadern de Bitàcola. Es pot fer durant la ruta literària.	- Recursos per a escriure. - Quadern de Bitàcola.	Mitja hora de reflexió més mitja hora de debat.

AR6. – Completar un poema d’Ausiàs March amb buits per tal de fer-lo rimar. (Punt de la ruta: Institut Ausiàs Mach).	Individual. Sisena activitat del Quadern de Bitàcola. Es pot fer durant la ruta literària.	- Recursos per a escriure. - Quadern de Bitàcola.	Mitja hora.
AR7. – Lectura del poema <i>Veles e vents</i>. Els alumnes han de completar aquestes pàgines del quadern amb un collage que represente l’escena descrita en el poema. Els estudiants poden utilitzar tant fotografies fetes per ells com retalls de revistes, diaris, o imatges extretes d’internet. (Punt de la ruta: Passeig marítim de Gandia, front a l’escultura <i>Veles e vents</i>).	Individual. Setena activitat del Quadern de Bitàcola. Una part s’ha de fer durant la ruta literària, però l’exercici s’ha de completar a casa.	- Recursos per a escriure. - Quadern de Bitàcola. - Càmera de fotos / Telèfon mòbil. - Qualsevol tipus d’imatge impresa per a fer el collage.	Mitja hora per fer fotos en el lloc + una hora per realitzar el collage a casa.
AR8. – Recitació d’un poema d’Ausiàs March <i>vora la mar</i>. Els alumnes han de triar un de tots els poemes vists durant la ruta, repartir-se els versos, i llegir-los de manera continuada. Podem fer	Tota la classe. Huitena activitat del Quadern de Bitàcola. Una part s’ha de fer durant la ruta literària, però	- Recursos per a escriure. - Quadern de Bitàcola. - Càmera de fotos / Telèfon mòbil.	Una hora per a recitar el poema en grup + mitja hora per a completar el quadern a casa.

fotos del moment de recitació de cadascun i adjuntar-la al quadern.	l'exercici s'ha de completar a casa.		
AA1. – Una vegada fetes les activitats de la ruta, els alumnes hauran d'acabar d'emplenar el quadern a casa, cosa que implica respondre un qüestionari sobre què sabien abans i què saben ara sobre Ausiàs March. De la mateixa manera, hauran de finalitzar les activitats que s'han de fer a casa. A més, poden completar les pàgines restants del Quadern amb fotos personals del viatge, versos d'Ausiàs March, poemes escrits per ells, dibuixos, anècdotes... el que siga per fer-lo el més personal possible.	Individual. Els alumnes hauran de completar el Quadern i després lliurar-lo al professor. Aquest avaluarà tant el seu esforç en les activitats de la ruta literària, com les aportacions personals al Quadern.	- Recursos per a escriure. - Quadern de Bitàcola. - Qualsevol recurs que els estudiants vulguen aportar al seu quadern.	Els alumnes disposaran d'una setmana de temps des de la ruta fins al lliurament del Quadern al professor.

5.2. Activitats de preparació

AP1. – Introducció a la figura d'Ausiàs March

En aquesta primera activitat se'ls facilitarà als alumnes de forma individual un test amb preguntes breus sobre la figura d'Ausiàs March a partir del documental *Ausiàs March; cor d'acer, de carn i de fusta*. Una vegada contesten el qüestionari, es posaran totes les respostes en comú i s'introduirà un breu debat. Aquest vídeo està disponible a Youtube i és completament assequible per a una classe, ja que té una durada de 25 minuts. Les preguntes del test seran les següents:

1. AUSIÀS MARCH. En quin any (2397 o 1400? Com ho sabem?) i on va nèixer Ausiàs March? La seua família era acomodada? En què consistia l'art de la cavalleria?
2. PERE MARCH I ELIONOR RIPOLL. Qui eren? Quins títols tenia ell i de qui era descendent?
3. GANDIA. Què significa que "(al segle XV) Gandia és una vil·la de 500 focs"? Quin edifici era el centre de la ciutat?
4. LA MAR. De què és metàfora la mar? Explica per què. Qui convoca aquesta aventura marítima? Per què es diu d'aquest viatge "Expedició dels Poetes"?
5. FORMACIÓ CAVALLERESCA I LLIBRESCA. Per tot això, Ausiàs March coneix a la perfecció...
6. ELEMENTS POÈTICS. Quins dels elements anteriors li serveixen a A. March per a crear figures retòriques? Explica-les.
7. AUSIÀS MARCH, FALCONER MAJOR DE CASA DEL SENYOR REI. Quina és aquesta professió? En què consisteix?
8. NOVA VIDA A BENIARJÓ. A què es dedica aleshores A. March?
9. LLIR ENTRE CARDS - PLENA DE SENY. Què representen aquestes construccions en la poesia d'Ausiàs March?

10. “AUSIÀS MARCH ESCRIU PER A ENSENYAR A ESTIMAR, CONVENÇUT QUE ERA UN GRAN AMADOR”. Quin tipus d’amor es respira en els versos del poeta? Pot ser el resultat d’allò que li passava en la seua vida real?
11. LLENGUA D’ESCRITURA. En quina llengua escriu Ausiàs March?
12. “AMOR I MORT ES DONEN LA MÀ A SANT GERONI DE COTALBA”. Explica per què. Qui foren les seues esposes? Ausiàs tingué fills? I fills il·legítims?
13. EL CANT ESPIRITUAL. Ausiàs March, en els darrers anys de la seua vida, escriu el Cant Espiritual. Sobre quins temes hi reflexiona?
14. FINAL DE LA SEUA VIDA. Per què demana la mort al final de la seua vida? Aquè té por i a qui li demana ajuda?
15. “AUSIÀS MARCH ÉS UN POETA ETERN”. En total, quants versos va escriure Ausiàs March aproximadament al llarg de la seua vida? Per què l’obra d’Ausiàs March continua sent actual? Pren atenció al que diu Antoni Miró al minut 20 per ampliar la resposta i a la part final del documental.

5.3. Activitats de realització. Ruta literària

AR1. - Estàtua d’Ausiàs March

En aquesta primera activitat de la ruta literària el professor o professora repartirà als alumnes el que hem anomenat “Quadern de Bitàcola”, on estaran explicades les activitats que realitzaran en cadascuna de les parades de la ruta i que aniran omplint a poc a poc. En aquest cas, els alumnes completaran els últims versos del poema LXVIII amb informació pròpia per a omplir-ne els buits. Disposaran de 10 minuts i, en finalitzar l’activitat, alguns d’ells el llegiran en veu alta:

Jo sóc aquell que en el temps de.....,
 quan els altres.....vora els focs
 i amb ells puc compartir els propis....,

vaig sobre neu, descalç, la.....nua,
servint senyor que mai no fou vassall,
ni a ningú mai va retre.....,
i en tot fet lleig tingué el cor.....;
ell sols em diu que un bon.....tindrè.
Plena de seny, lletjos desitjos.....;
en el meu..... no vull les males herbes;
perquè s'entenga com dins del meu cor
els pensaments no.....

AR2. – Església de Santa Maria Col·legiata

A partir de la història de com es va enamorar Ausiàs March d'una dona anomenada Teresa, els alumnes han de realitzar una xicoteta auca. El professor o professora explicarà com anècdota que Ausiàs s'enamorà un Divendres Sant en veure una dona eixir de l'església. Podran posar-se en grups, repartir-se papers i fer-se fotos que representen diverses escenes d'amor i romanticisme. Al finalitzar les fotografies, cada grup anotarà en el seu "Quadern de Bitàcola" el diàleg de l'auca, perquè l'activitat es finalitzarà a casa quan es puguen pegar les imatges al Quadern.

AR3. - Casa Ducal dels Borja

En aquesta tercera activitat de la ruta literària els alumnes han de contestar un breu qüestionari (se'ls recomanarà que contesten les preguntes en el moment) al Quadern de Bitàcola en relació al context social i cultural de la dinastia dels Borja després de gaudir d'una visita guiada i dramatitzada al Palau Ducal de Gandia. Aquesta visita durarà una hora i serà interessant perquè els alumnes coneguen de primera mà l'estructura del palau i la història que vessen les seues parets. També disposaran de llibertat per fer fotos i incorporar-les, posteriorment, al Quadern de Bitàcola. Així, les preguntes del qüestionari seran les següents:

1. A qui li compra Alexandre VI el ducat de Gandia i amb ell el palau?

2. Ausiàs March pertanyia a la cort d'Alfons el Vell, on al palau Ducal tingué la residència principal. Quina creus que seria la seua part preferida del palau i per què?
3. L'accés principal al palau es fa a través d'una porta de mig punt, amb grans dovelles de pedra. Aquesta característica a quin estil arquitectònic pertany? A sobre de la porta quin escut trobem?
4. El Saló de Corones és una de les estances més destacables del tot el conjunt, de grans dimensions, amb finestres que donen al pati d'armes i a la banda del riu. D'on prové el nom de la sala? Quina és la sala que t'ha cridat més l'atenció i per què?
5. Per quins dos papes assolí la casa dels Borja fama universal? Quina vida portava Alexandre VI?
6. Quin personatge de la casa dels Borja (Alexandre VI, Cèsar Borja, Lucrecia Borja i Francesc de Borja) t'ha cridat més l'atenció i per què?

AR4. - Riu Serpis

En aquesta activitat portarem als alumnes al pont del riu Serpis, on encara es poden observar algunes marques amb versos d'Ausiàs March, tot i que ja no s'aprecien massa perquè han pintat amb colors sobre alguns mots. D'aquesta manera, reivindicarem aquells versos ja quasi desapareguts del riu recitant-los per grups i penjant aquells versos més colpidors a les columnes del pont en fulls de paper i colors. Aquesta serà la quarta activitat del Quadern de bitàcola, on cada alumne disposarà del poema sencer i marcarà aquells versos que li hagen semblat més interessants. Se'ls demanarà també que es facen fotos individualment i per grups per a completar aquesta activitat.

AR5. - Parc Ausiàs March

En aquesta cinquena parada de la ruta anirem al Parc Ausiàs March on individualment els alumnes meditaran al voltant de l'amor d'aquest poeta amb la finalitat de reflexionar sobre l'amor d'abans i d'ara. Per a portar endavant aquesta activitat, els alumnes disposaran en la fitxa corresponent del Quadern de bitàcola versos d'Ausiàs March corresponents a les tres fases amoroses seguides d'una línia perquè posen els adjectius que primer els vinguen al cap. Els versos que treballarem seran els següents:

Amor espiritual:

- *“Només per a vós arribà la bona pasta que Déu va retenir per fer dones singulars” (XXIII)*
- *“Llir entre cards, açò que em fa estimar-te no m’entra solament per la vista ja que és el vostre esperit qui em conquereix” (L)*

Amor barrejat:

- *“Cap enamorat no pot assolir el seu desig fins que no es podes d’acord el cos i l’ànima” (LXXXVII)*

Amor carnal (Desengany/ atac a la dona):

- *“Molt he tardat he descobrir la meua falta, perquè la joventut em negà experiment” (VI)*
- *“Pregue a Déu que la calor de tots els focs creme la vostra carn” (XLVII)*

Preguntes de debat:

- 1) Si Ausiàs March tingué una vida agitada des d’un punt de vist amatori, per què cregueu que defensa primer un amor espiritual?
- 2) Cregueu també com Ausiàs March que el cos té més força que la ment en el joc amorós? Com s’eviten les temptacions?
- 3) En l’actualitat, quin tipus d’amor es practica més? Quina o quines diferències notes respecte a les relacions dels més majors?
- 4) Quin paper cregueu que juga la televisió, la web o el *WhatsApp* en aquesta concepció amorosa actual dels més joves?

AR6. - Institut Ausiàs March

En aquesta sisena parada de la ruta els alumnes completaran un poema d’Ausiàs March amb buits per tal de fer-lo rimar. Serà una activitat individual i disposaran de mitja hora per a realitzar-la. Una vegada finalitzada la manipulació del poema, cada alumne llegirà el vers que li toque de la seua composició per veure com queda amb la unió de versos dels seus companys. El poema que s’ha escollit és el LXXXIII:

Com el malalt que llarg temps fa que.....
i un dia vol intentar.....
i la virtut no el pot quasi ajudar,
sinó que dret, de sobte, plegat,.....
em passa a mi, que lluite contra.....
i vull seguir tot el que el meu seny.....;
no ho puc complir: la força traure'm sol
un mal extrem generat per.....".

AR7. - Passeig marítim de Gandia, front l'escultura *Veles e vents*

En aquest punt de la ruta, els alumnes recitaran per grups el poema *Veles e vents* (cada grup un fragment). Després, completaran aquestes pàgines del Quadern amb un collage que represente l'escena descrita en el poema. Els estudiants poden utilitzar tant fotografies fetes per ells com retalls de revistes, diaris, o imatges tretes d'Internet. Disposaran així de total llibertat per a analitzar el text i pensar les fotografies que volen fer. L'activitat, tot i ser en grup, es completarà de forma individual per cada alumne al seu Quadern de Bitàcola, però això no significa que les fotografies no puguin ser les mateixes.

AR8. - Platja de Gandia

En aquesta última activitat de la ruta, els alumnes per grups recitaran un poema d'Ausiàs March vora la mar com han vist a classe en la part final del documental *Ausiàs March: cor d'acer, de carn i de fusta*. Aquests han de triar un de tots els poemes vists durant la ruta, repartir-se els versos i llegir-los de manera continuada. Cada grup es posarà en cercle i triarà un poema original (no els poemes modificats per ells) i el recitaran per a la resta de grups. També poden fer fotos del moment de la recitació de cadascun dels grups i adjuntar-les al quadern.

5.4. Activitats d'avaluació

AA1. - Quadern de Bitàcola

Una vegada fetes les activitats de la ruta, els alumnes hauran d'acabar d'emplenar el Quadern a casa, cosa que implica respondre un qüestionari sobre què sabien abans i què saben ara sobre Ausiàs March. De la mateixa manera, hauran de finalitzar les activitats que s'han quedat per completar. A més, poden afegir a les pàgines restants del Quadern fotos personals del viatge, versos d'Ausiàs March, poemes escrits per ells, dibuixos o anècdotes per a fer el Quadern el més personal possible. Una vegada acabat, el lliuraran al professor -amb un màxim de temps de 7 dies des de l'eixida literària-, que avaluarà tant el seu esforç en les activitats de la ruta, com les aportacions personals al Quadern.

El test final de la seqüència serà el següent:

- 1) Quina opinió tens ara de la figura d'Ausiàs March?
- 2) Quin tipus d'amor penses que s'ajustava més a la seua personalitat real?
- 3) Quin és el punt de la ruta que més t'ha agradat i per què?
- 4) Fes un esquema general sobre la concepció de la dama en Ausiàs March seguint l'esquema de les tres fases amoroses que teniu al "Quadern de bitàcola". Quin tipus d'amor penses que és l'idoni i per què?
- 5) Estàs enamorat o enamorada i vols dedicar-li al teu estimat o estimada un vers o un fragment d'algun poema d'Ausiàs March. Quin triaries? Anota'l i explica breument per què l'has elegit. Pots fer servir aquest web per a elegir els versos que et semblen més addients:

<<http://perso.wanadoo.es/lipmic/Poecat/march.htm>>.

6. Avaluació

Aquesta ruta literària forma part del segon trimestre, i per tant, es tindrà en compte a l'hora de puntuar la nota final dels alumnes en aquest tram del curs. En total, l'activitat

s'avaluarà sobre un punt i es tindrà com a principal objecte de referència del treball fet el Quadern de Bitàcola. Els alumnes l'hauran d'entregar amb totes les activitats fetes una setmana després de la realització de la ruta.

Tanmateix, per tal que els alumnes sàpiguen exactament què se'ls demana, el professor els entregarà una rúbrica durant la jornada de l'activitat de presentació (AP1). Així, els estudiants sabran exactament què s'espera d'ells i en funció de quins criteris seran avaluats.

6.1. Rúbrica

Concepte	Insuficient	Suficient	Excel·lent
Completar totes les activitats del Quadern de Bitàcola (25%)	Menys de 4 activitats realitzades (0 punts).	Entre 4 - 6 activitats realitzades satisfactòriament (0,1 punts)	Totes les activitats realitzades satisfactòriament (0,25 punts)
Actitud i interès durant la ruta (25%)	L'alumne no ha mostrat interès per les activitats o la ruta (0 punts).	L'alumne ha mostrat un interès moderat per les activitats o la ruta (0,1 punts)	L'alumne s'ha interessat i preocupat per les activitats i la ruta (0,25 punts)
Coneixements sobre Ausiàs March després de fer la ruta (25%)	L'alumne no demostra haver assimilat cap coneixement sobre l'autor (0 punts).	L'alumne demostra cert grau de coneixement sobre Ausiàs March (0,1 punts).	L'alumne demostra un bon grau de coneixement sobre l'autor (0,25%)
Treball addicional sobre el Quadern de Bitàcola (25%)	L'alumne no ha personalitzat gens el seu quadern (0 punts)	L'alumne ha afegit alguns poemes, fotos i altres elements al seu Quadern (0, 1 punts).	L'alumne ha fet seu el Quadern de Bitàcola. Ha afegit fotos, records, anècdotes, etc. (0, 25 punts).
Nota final			

7. Conclusions

Després de presentar els criteris que seguiríem per a avaluar les activitats corresponents a les 3 fases d'aquesta seqüència, ens centrarem a analitzar els problemes que es podrien derivar de la seua realització i les solucions que s'adoptarien. Sense dubte, la principal preocupació d'aquell que programa ha de ser el temps. Ens hem preguntat moltes vegades “ens donarà temps a fer totes les activitats que hem programat?”. I, sobretot, si es tracta d'una activitat on es els alumnes ixen de l'aula. Per tant, com a solució a aquest problema, cal que el professor o professora analitze prèviament el grup d'estudiants amb el qual treballarà i que es fixe en el rati d'alumnes, la seua tipologia i el caràcter o el comportament general del grup. És a dir, no és el mateix programar una sessió o una eixida literària per a un grup de 25 alumnes que treballen bé, que per a un grup més reduït però que dóna més problemes. Aquests són solament dos exemples, però ens fan veure la importància d'analitzar prèviament aquell grup amb el qual es postarà a terme una determinada seqüència didàctica, perquè cada grup d'alumnes tindrà un funcionament diferent.

Però no solament recau tota la responsabilitat en la tipologia dels alumnes, ja que el professor o professora ha de tenir clar que cal realitzar la ruta abans de portar-la a terme amb els alumnes per dos motius: en primer lloc, per a concretar minuciosament el temps de cada activitat en cada parada de la ruta i, en segon lloc, per a reorientar les activitats que s'havien proposat però que no són viables o s'han de modificar. En el nostre cas, en fer la ruta literària amb unes activitats pensades, haguérem de repensar un plantejament totalment diferent per a alguns punts concrets. L'activitat de les marques del riu, per exemple. Quan pensàrem aquesta activitat, volíem que els alumnes llegiren els versos d'Ausiàs March allí pintats, que es feren fotos i que recitaren aquest poema plasmat íntegrament al Quadern de Bitàcola. No obstant això, quan arribàrem s'adonàrem que les marques del riu estan pràcticament esborrades perquè hi ha qui ha dibuixat o ha escrit damunt. Així se'ns va ocórrer una bona solució: que recitaren el poema, però escrivint per grups aquells versos o fragments més intensos per a penjar-los a les baranes del riu com a reivindicació dels versos allí deteriorats i que volem recuperar.

Aquesta modificació o canvi en el plantejament de les activitats no solament s'ha produït en aquest exercici, sinó en la majoria d'activitats, perquè una vegada a Gandia

analitzarem en primera persona allò que es podia fer i allò que no es podia fer. També allò que no sabíem que es podia fer. Per exemple: l'activitat del Palau Ducal de Gandia, on ens informaren que també es feia una visita dramatitzada per als joves, o l'activitat del Parc Ausiàs March perquè observarem que aquest entorn donava molt de joc. D'aquesta manera, arribarem a la conclusió ferma que per a fer aquesta activitat és del tot necessari provar-la abans de portar els alumnes per a concretar, com hem dit, el temps de cada activitat i per a perfeccionar allò que es vol fer en cada parada de la ruta literària.

Una vegada hem parlat de la importància de realitzar la ruta abans d'anar amb els alumnes, ens centrarem en l'anàlisi de les qüestions més tècniques de la seqüència, ja que veurem com ens podem trobar amb alguns problemes tècnics i també referits al plantejament d'alguna activitat. Per exemple, en l'activitat de presentació, pot ocórrer que la classe no dispose de projector per a visualitzar el vídeo *Ausiàs March: cor d'acer, de carn i de fusta*. Si l'institut no ens el pot deixar per a la nostra aula, una bona solució serà fer aquestes sessions a la sala multiusos. També es pot donar el cas que algun alumne o alumna s'oblidi el dossier d'activitats. En aquest cas, la millor solució seria que el professor o professora portara dos o tres en blanc i que, a la a propera sessió de classe, aquests joves portaren el que tenen a casa.

Si passem ara a l'anàlisi dels problemes que podem trobar en algunes activitats, cal dir que des del nostre punt de vista, allò que pot ser conflictiu és precisament l'actitud dels alumnes quant a l'execució d'aquelles activitats en què es demana recitar en el carrer, fer-se fotos o parlar per als companys. Parlem de la por escènica o la vergonya per part d'uns alumnes que recordem que tenen 14 i 15 anys. Per tant, haurem d'animar-los, motivar-los i, sobretot, donar-los confiança perquè ho faran bé i perquè allò que conta no és tant la representació o la recitació, sinó l'interés en la ruta i en l'ampliació del Quadern de Bitàcola. També ens podem trobar amb el cas que algun alumne o alumna es negue a fer algunes activitats de la ruta literària. Haurem de convèncer-lo que sense la seua participació no es poden avaluar els exercicis grupals i que això repercutirà en el resultat final de tots.

Ara que ja hem vist els principals problemes que podria presentar la nostra seqüència d'activitats i, en concret, els de la ruta literària i com els solucionaríem, solament ens queda dir que tot i que és una proposta arriscada pel fet de traure els alumnes de les aules, pensem que és molt interessant perquè coneguen d'una forma molt més

dinàmica i interessant la figura de l'autor més important en llengua catalana del segle XV. Conceptes teòrics, qui fou i què va escriure és optar per la via fàcil i el que fan aquests alumnes és simplement memoritzar conceptes. Cal, doncs, pensar en propostes on no solament es busque l'ensenyament, sinó també l'aprenentatge i, sense dubte, una opció molt interessant serà la de la ruta literària ja que els alumnes, en aquest cas, seran testimonis en primera persona de l'ambient literari i l'entorn social de l'època d'Ausiàs March, tot amenitzat amb unes activitats molt dinàmiques i enriquidores.

Per a finalitzar aquest treball, volem explicar alguns canvis que se'ns ha permès fer després de la nostra exposició oral. Aquestes correccions han estat bàsicament d'organització: en tant que hem modificat la data de realització de la ruta, donada que la nostra primera proposta coincidia amb una fira a la localitat. D'altra banda, també el mapa ha estat modificat, atés que viatjar en autobús ens permetia visitar també el Monestir de Sant Jeroni, un lloc important en la vida i obra d'Ausiàs March. Per aquesta raó, doncs, els Quaderns de Bitàcola que adjuntem amb el treball escrit són anteriors a aquestes modificacions. Això no obstant, afegim a l'apartat 'Altres recursos' l'enllaç per al recurs del dossier modificat.

8. Bibliografia

BOHIGAS, Pere (2005), *Ausiàs March poesies*, Barcelona, Barcino.

DI GIROLAMO, Costanzo (1999), <<Il canzonere di Ausiàs March>>, dins Alemany, Rafael (ed.), *Ausiàs March i el món cultural del segle XV*, Alacant, Institut interuniversitari de filologia valenciana, p. 45-58.

GIRONÉS TRUJILLO, Maria Teresa (2004), <<L'hàbit de l'amor ausiasmarquià: de la gènesi a la destrucció>> dins *Ausiàs March: entre el desig i la voluntat. De l'ètica de l'amor a la crisi i espiritualitat*, tesi doctoral, Universitat de València.

Altres recursos

Generalitat Valenciana, Institut d'Educació Secundària Veles e Vents
<<http://iesvelesevents.edu.gva.es/>>

Google Maps: Mapa de la ruta

<<https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=zsrPjeyPOLGg.kYSpEOmE6t40>>

ISSUU: Quadern de Bitàcola

<http://issuu.com/cristinacosllo/docs/quadern_bitacola_final_78a14e917a8ff2>

MARSAL, Sylvia (productora) i MONTESINOS, Josep V. (director). 2009. *Ausiàs March; cor d'acer, de carn i de fusta*. Comunitat Valenciana: Canal 9. Disponible en Youtube
<https://www.youtube.com/watch?v=ycXtJNKj_LA>

Palau Ducal dels Borja, fundació de la Comunitat Valenciana [consultat el 8 de desembre de 2014] <<http://www.palauducal.com/?i=es&sec=vis>>

Xarxa d'Innovació Educativa, Geografies Literàries 3.0

<<http://geografiesliteraries.com/>>

9. Annexos

A continuació, adjuntem dos Quaderns de Bitàcola (un dossier en blanc d'exemple i un altre completat per nosaltres), l'horari previst per a la ruta, l'autorització per a les famílies i el pressupost.

HORARI

08:00 Ens veiem puntuals a l'institut Veles e Vents.

08:15 Eixida en direcció a Gandia.

09:15 Arribada a Gandia

09:20 Estàtua d'Ausiàs March (1a parada) i plaça de les Escoles Pies

09:50 Església Santa Maria, Col·legiata (2a parada) i esmorzar

10:15 Visita guiada i dramatitzada a la Casa Ducal dels Borja (3a parada)

11:45 Riu Serpis i Parc Ausiàs March (4a i 5a parada)

13:15 IES Ausiàs March de Gandia (6a parada)

13:30 Arribada en bus a Sant Jeroni de Cotalba

13:30 - 14:30 Dinar i temps lliure

14:45 Estàtua Veles e Vents (viatge en bus, 7a parada)

15:15 Mar (8a parada)

16:15 Viatge de tornada amb bus

17:15 Arribada a l'institut

Aquest horari és aproximat. Hem comptat amb marge de temps per si hi ha alguna incidència.

AUTORITZACIÓ

En/Na

com a pare/mare/tutor/a de l'alumne/a

que cursa 3 d'ESO a l'IES Veles e Vents de Torrent,

Autoritze:

- Que el proper dia _____ assistisca l'alumne/a l'eixida que es realitzarà a Gandia.

Signatura:

Data:

PRESSUPOST

PRESSUPOST DESGLOSSAT DE L'ACTIVITAT

A. Transport (anada i tornada):

- Autobús: 5€

B. Dieta:

- Esmorzar: caldrà portar-lo de casa
- Dinar: 5€ (inclou ració d'arròs al forn, una beguda i postre)
- Berenar: opcional, caldrà portar-lo de casa

C. Altres:

- Entrada al Palau Ducal dels Borja (visita + guia dramatitzada): 3€

Ajuda de l'AMPA: subvencionarà el dossier dels alumnes i el viatge dels professors.

D. Cal portar:

- Motxilla,
- Quadern de Bitàcola,
- Estoig (llapis, bolígraf, cola escolar),
- Càmera de fotos (els alumnes es faran responsables del seu ús i/o pèrdua),
- Esmorzar,
- Berenar (opcional),
- Ganes d'aprendre i conèixer la Gandia d'Ausiàs March!

